

Manatın devalvasiyasının biznesə mənfi təsirinin azaldılmasında dövlət siyasəti

Samir ƏLİYEV
İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İB

DEVALUATION

Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

Biznesə təsiri

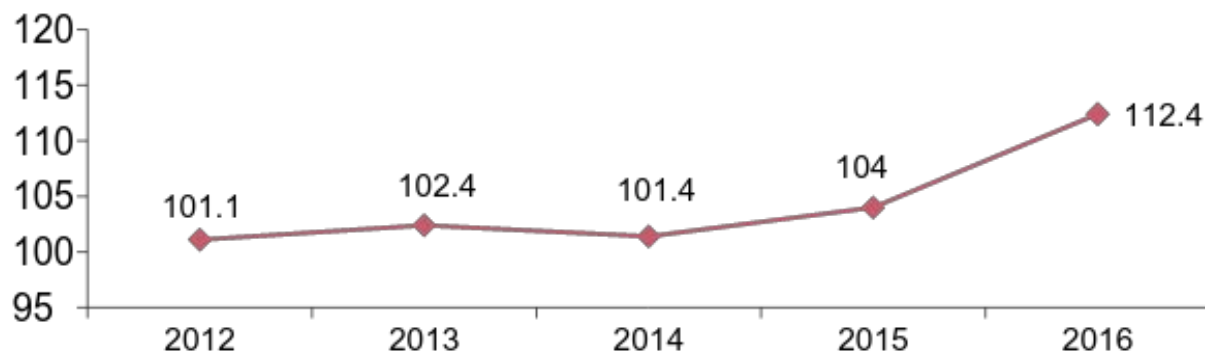
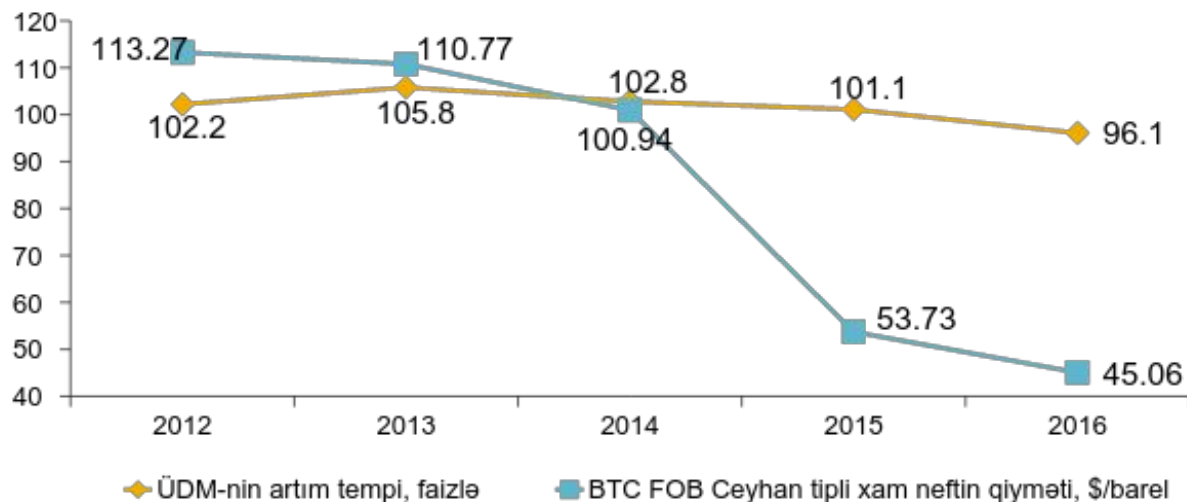
Dövlətin dəstəyinin əsas istiqamətləri

Biznesə təsirin yaratdığı risklər

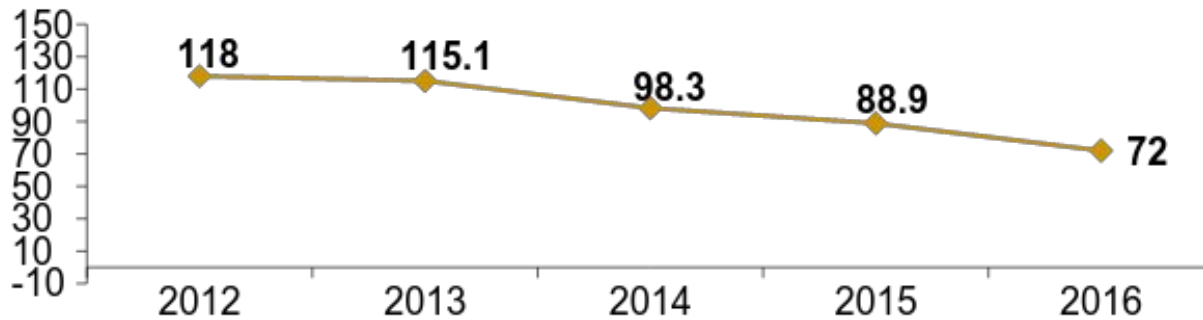
Böhran şəraitində KOS-lara dövlət dəstəyi

Nəticə və təkliflər

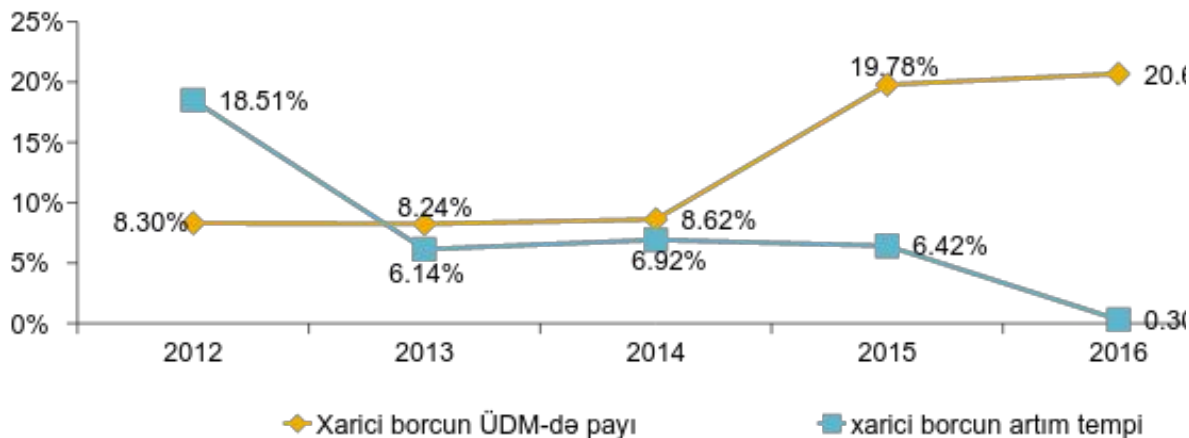
Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

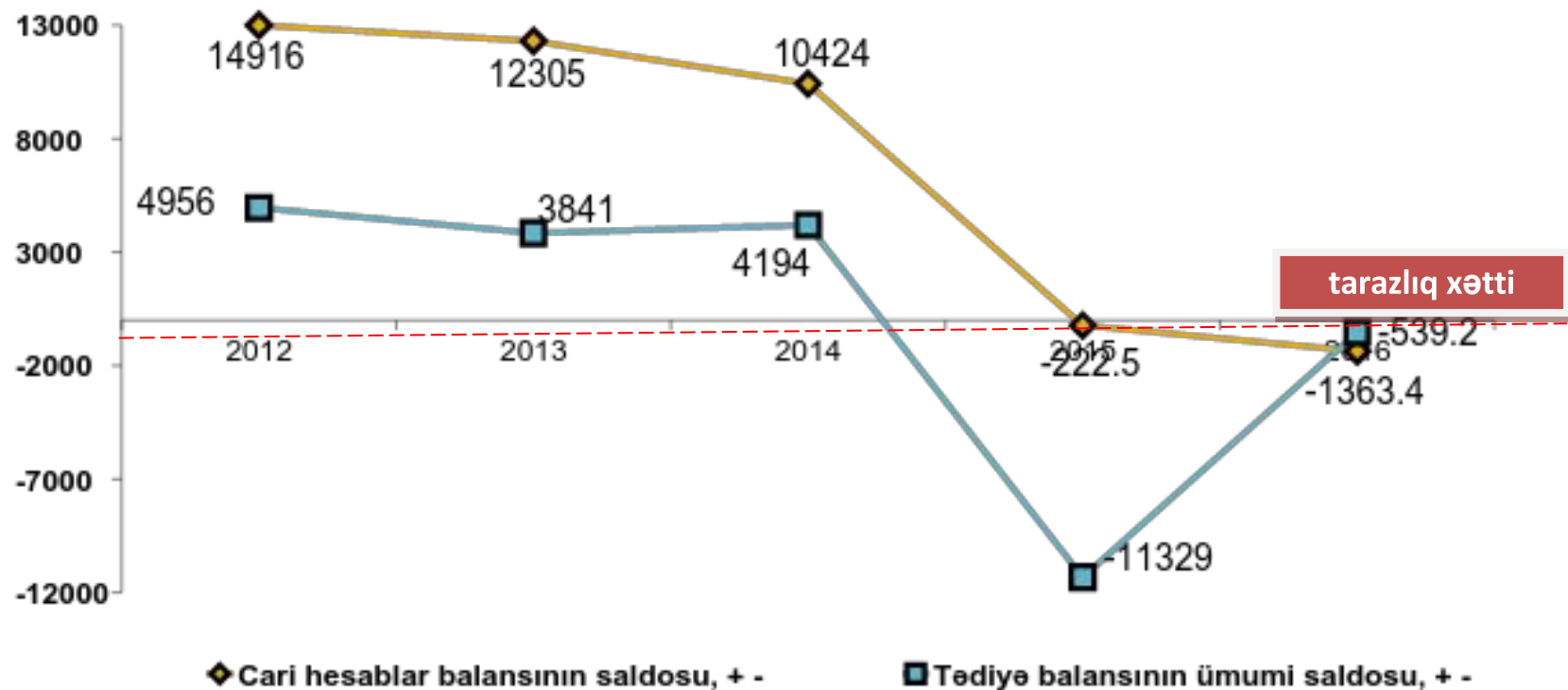
Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

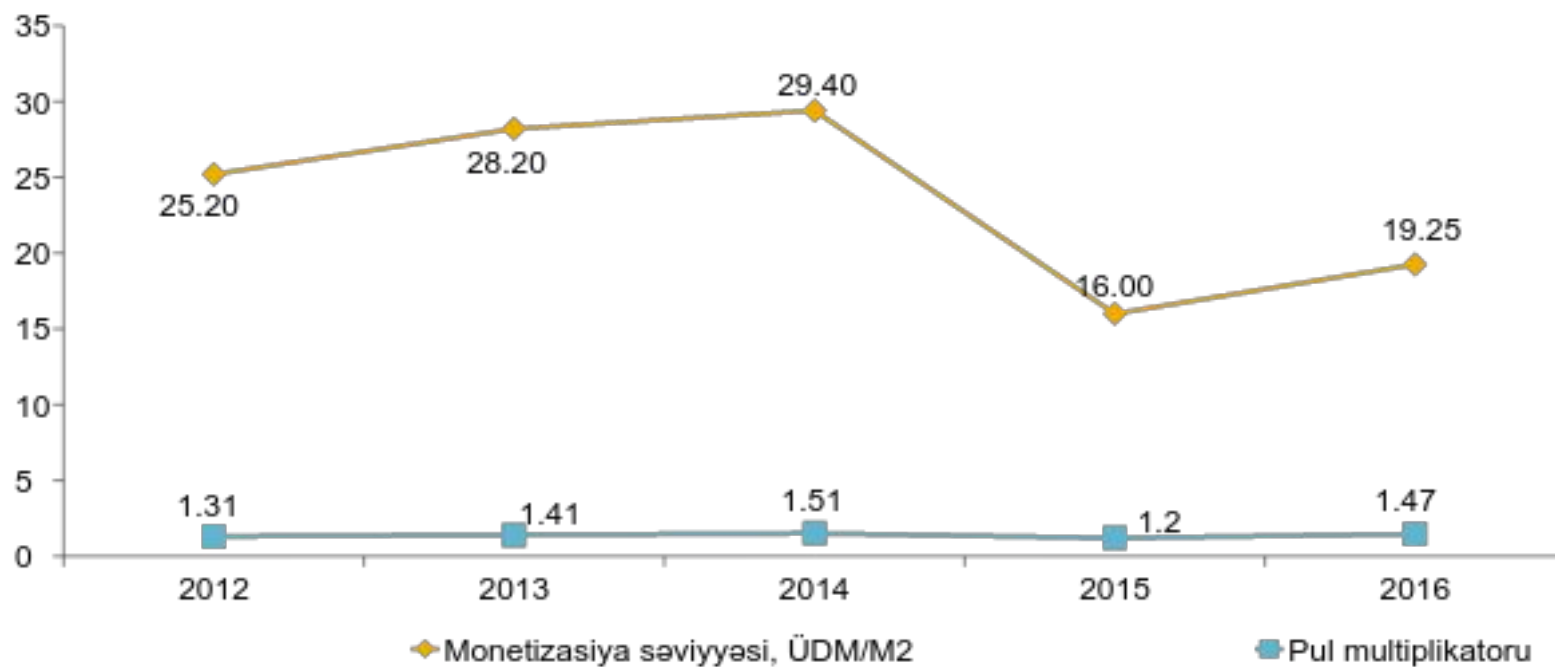
2012-2016-cı illərdə əsas kapitala investisiyaların dinamikası, əvvəlki ilə nisbətən %-lə

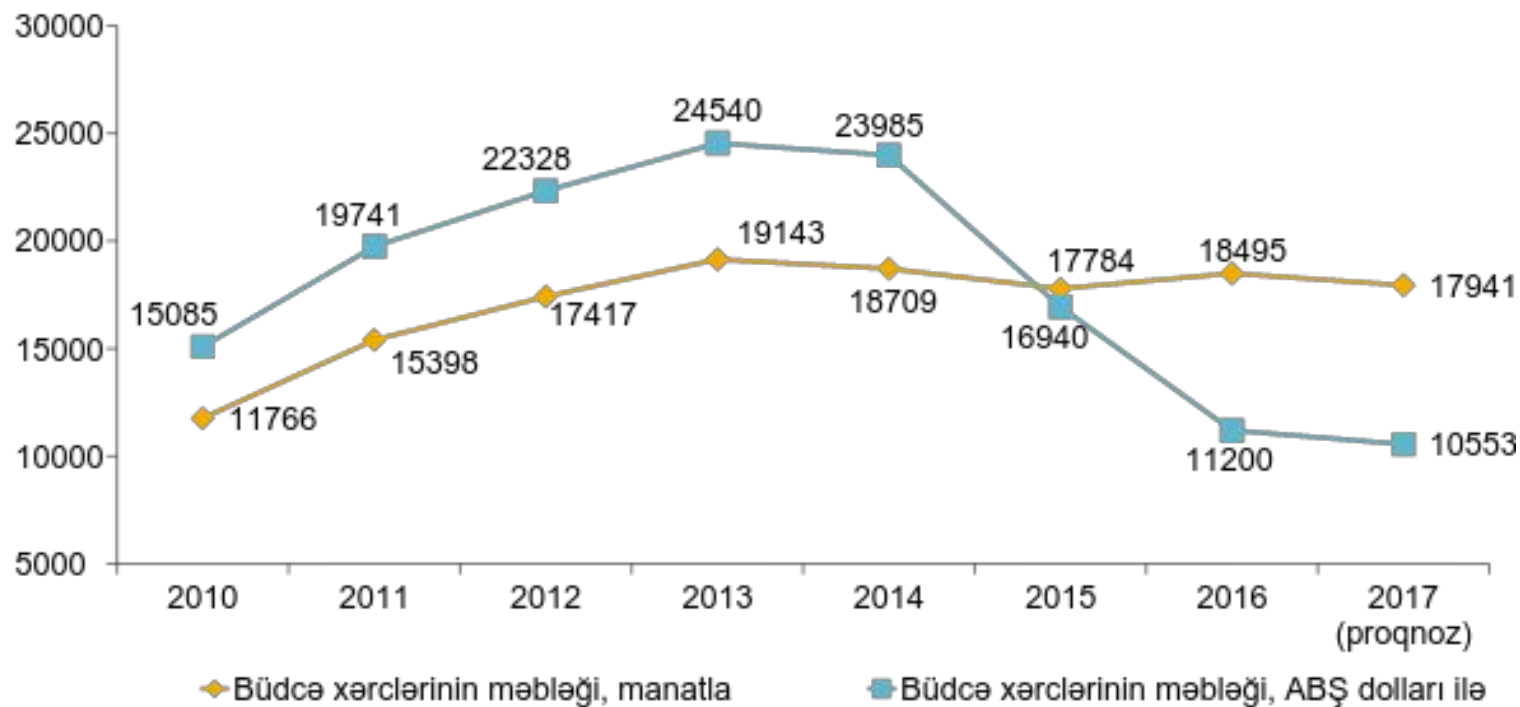
Tədiyyə balansının əsas göstəriciləri, 2012-2016-cı illərdə, mln. ABŞ dolları

Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

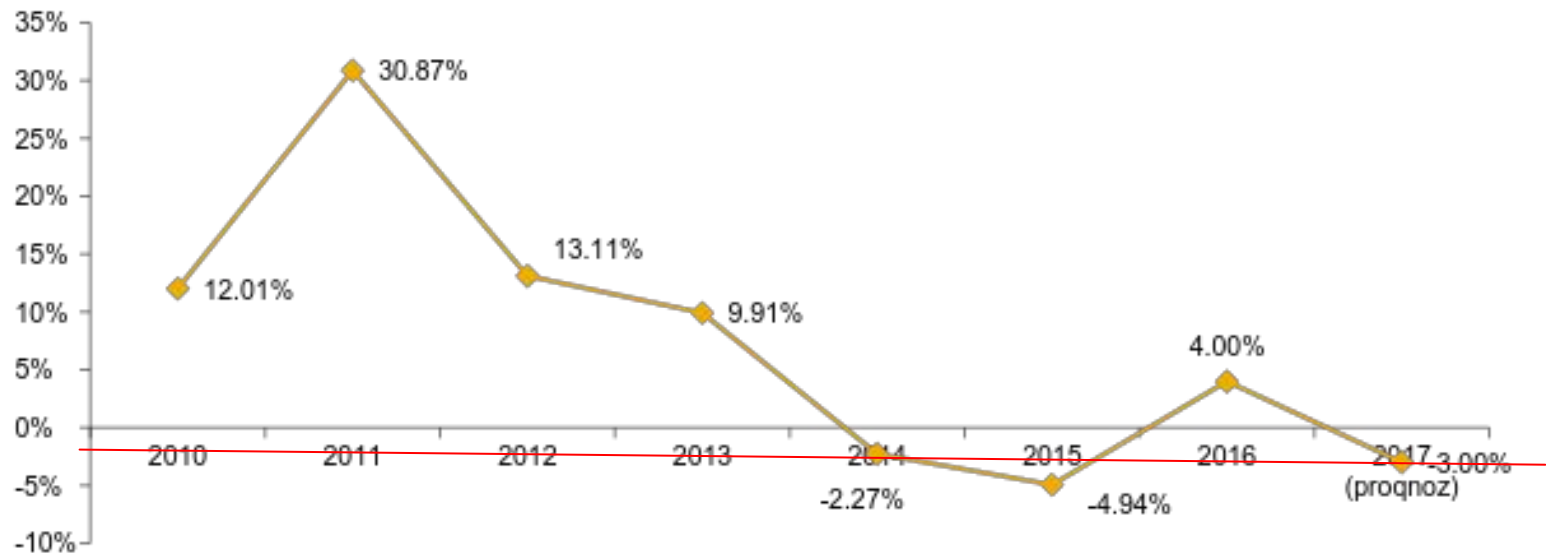

Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

Büdcə xərclərinin məbləği, 2010-2017-ci illərdə mln. manatla

Makroiqtisadi dayanıqlığa təsiri

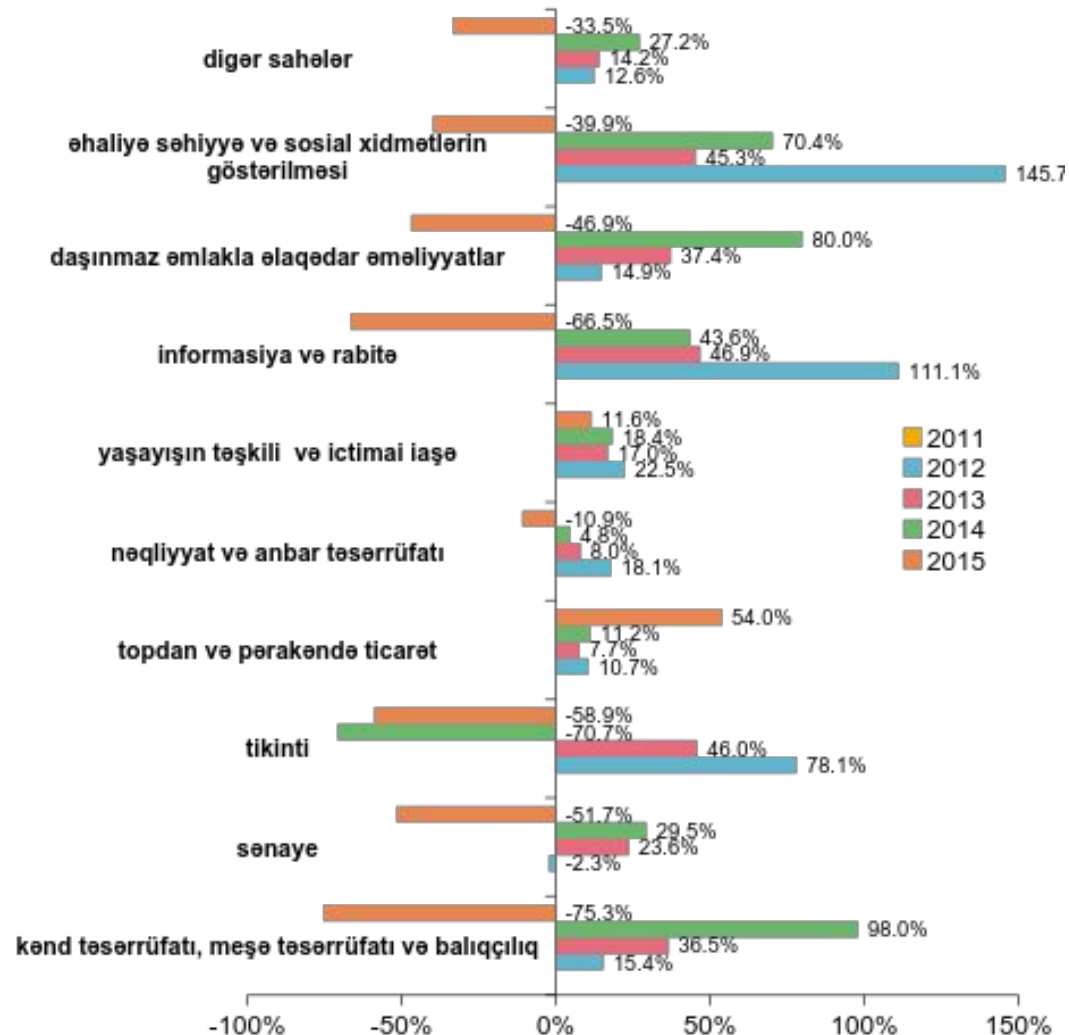

Büdcə xərclərinin artım tempi, 2010-2017

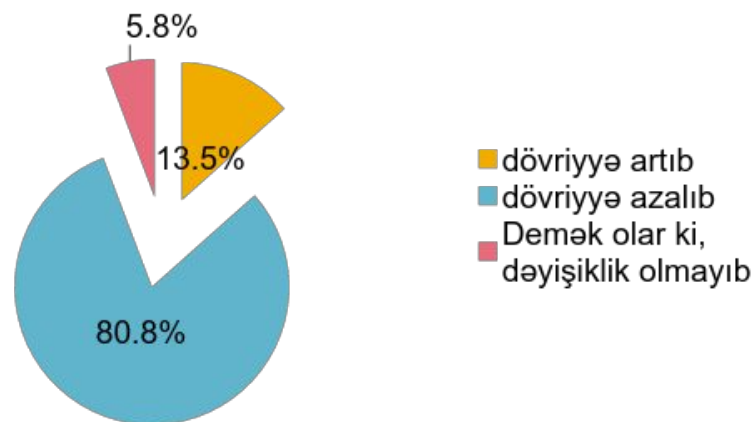
Devalvasiyanın biznesə təsiri

- **Mallara və xidmətlərə tələbatın azalması nəticəsində sahibkarlıq subyektlərinin dövrüyyələri azalıb.**

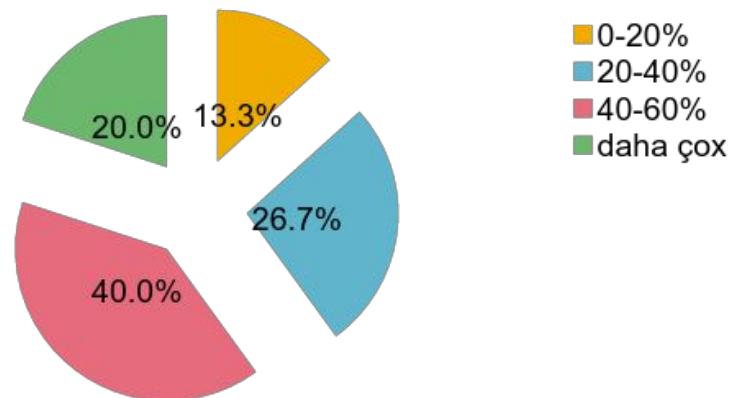
Kiçik sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə məhsul buraxılışının artım tempi

Devalvasiyanın biznesə təsiri

Orta aylıq dövriyyənin dəyişməsi

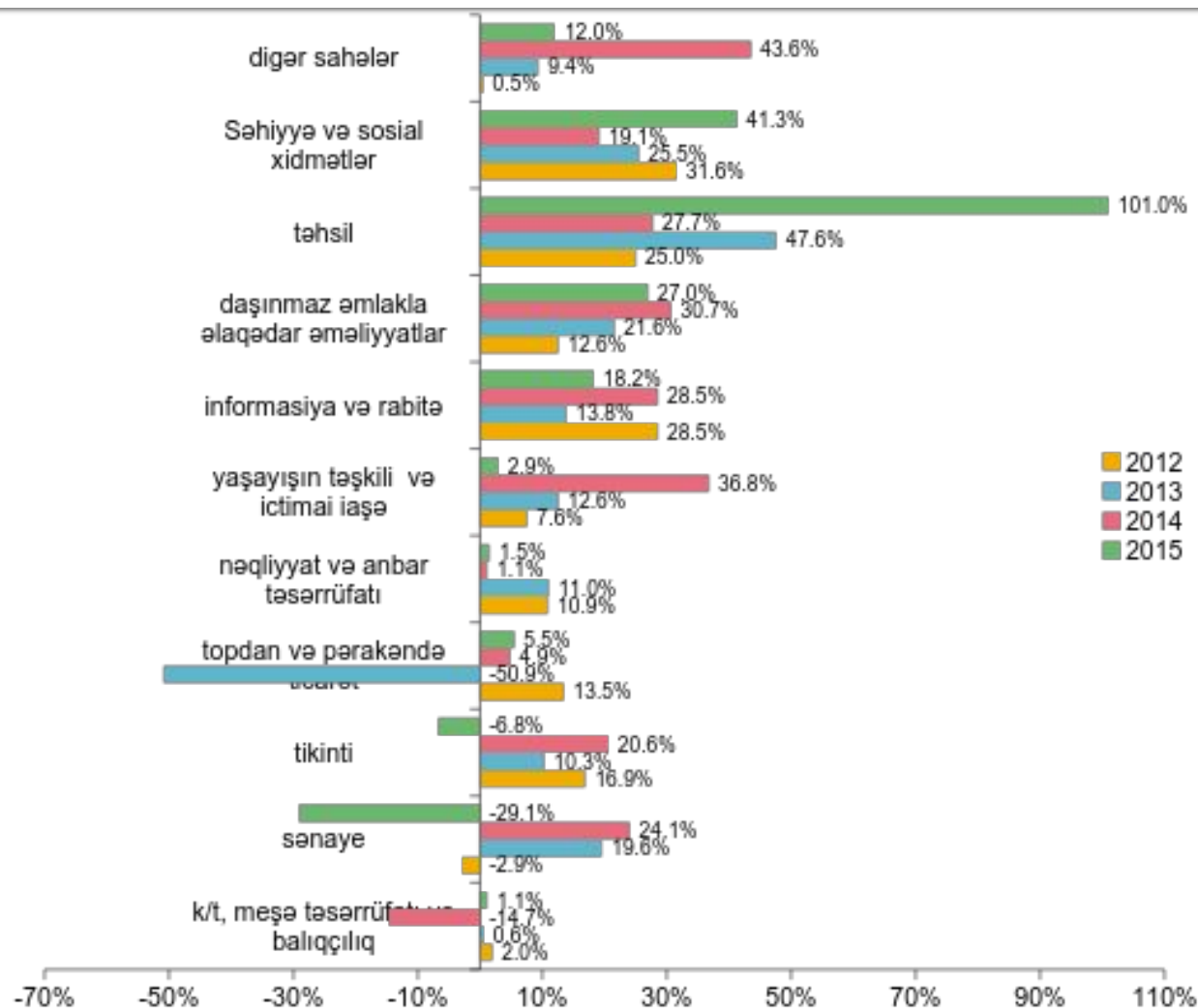

Orta aylıq dövriyyənin azalması həddi

Devalvasiyanın biznesə təsiri

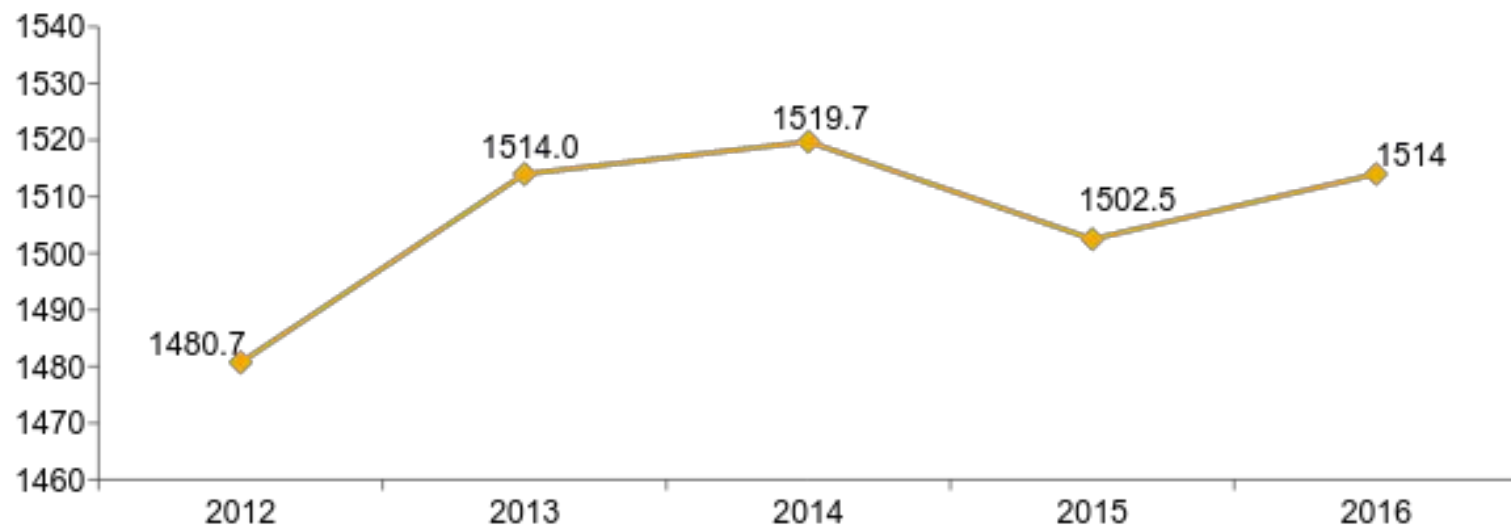
- Sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətini dayandırması hallarının artması müşahidə edilir.

Kiçik sahibkarlıq subyektlərinin sayının artım tempi

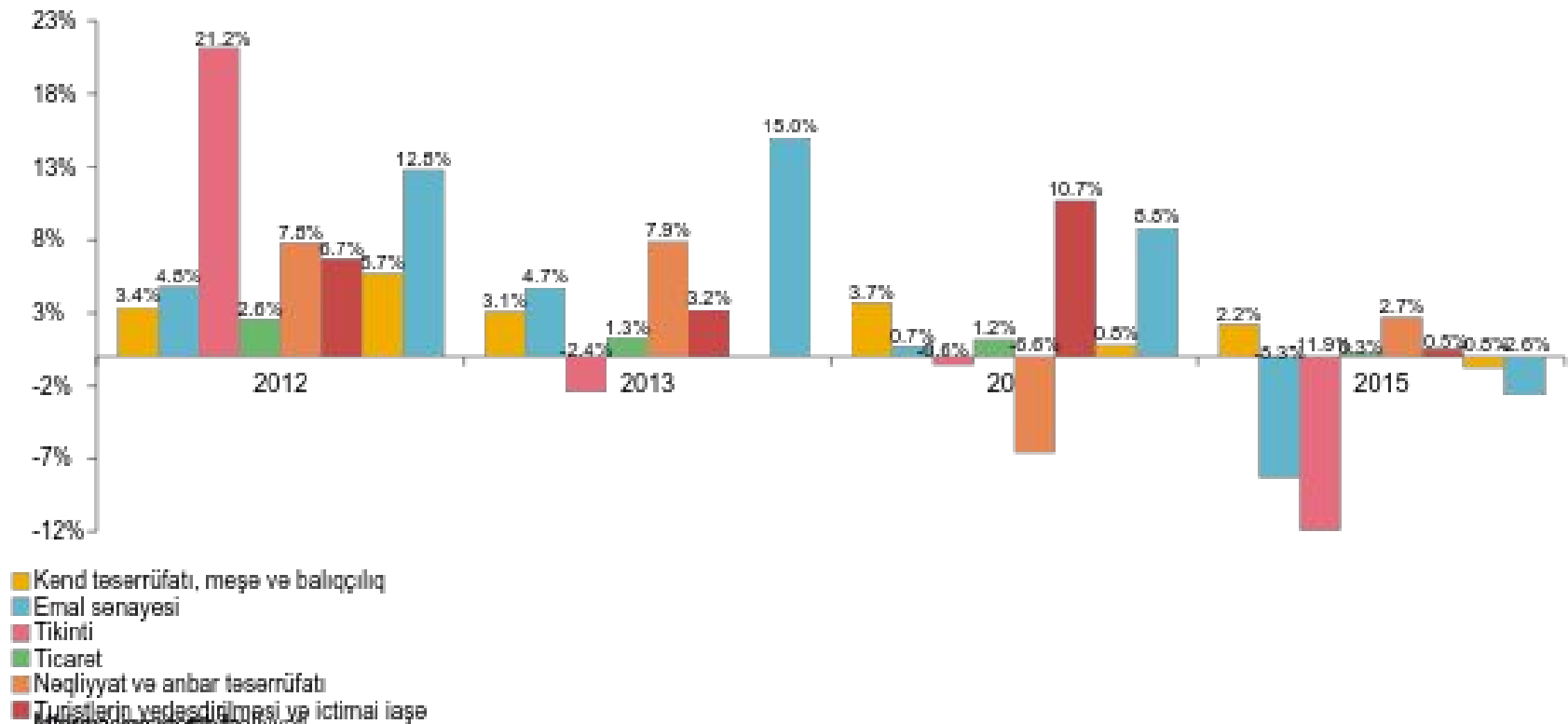
Devalvasiyanın biznesə təsiri

- Sahibkarlıq subyektlərində işçilərin ixtisarı səbəbindən kadr potensialının zəifləməsi

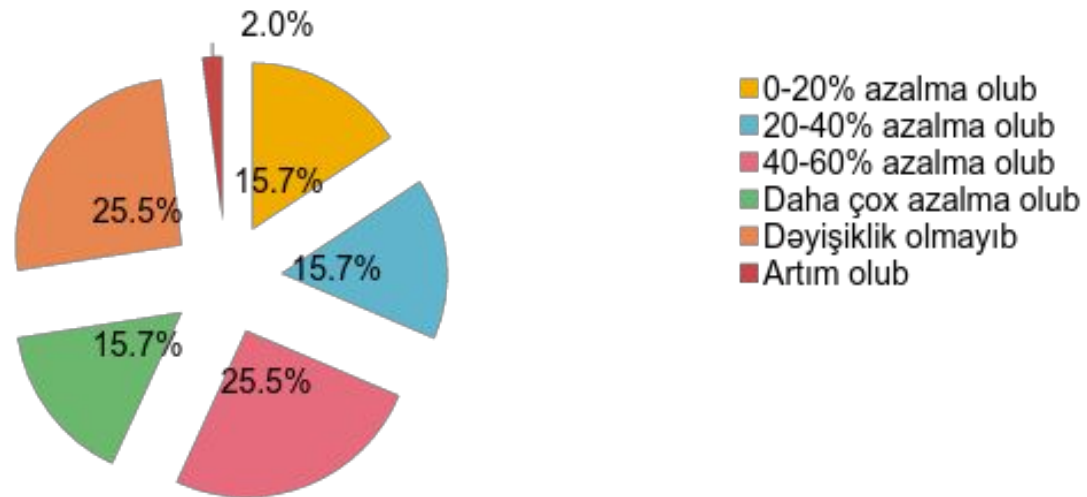
İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə muzzla işləyən işçilərin sayının dinamikası

Devalvasiyanın biznesə təsiri

İqtisadi fəaliyyətin bəzi növləri üzrə muzzla işləyən işçilərin sayının dinamikası

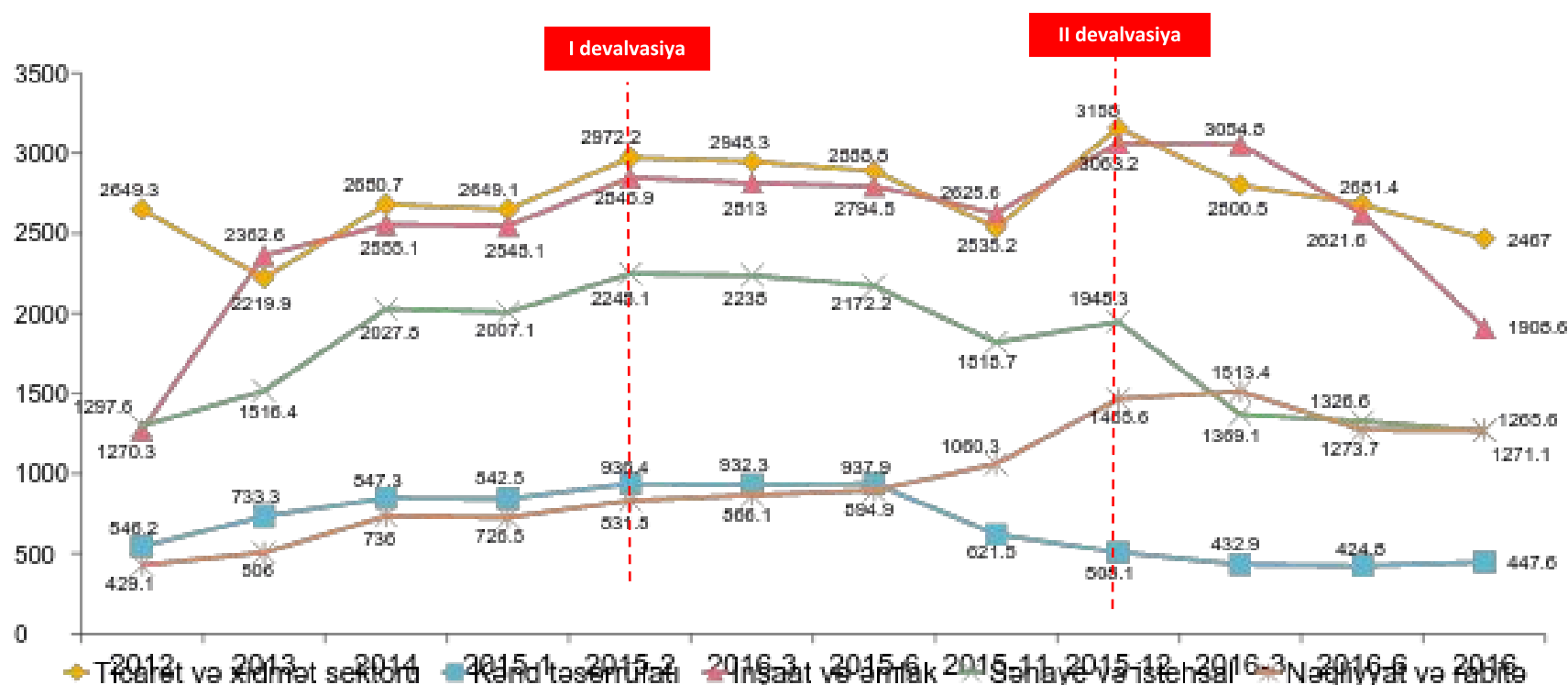
Devalvasiyanın biznesə təsiri

İşçilərin sayının dəyişməsi

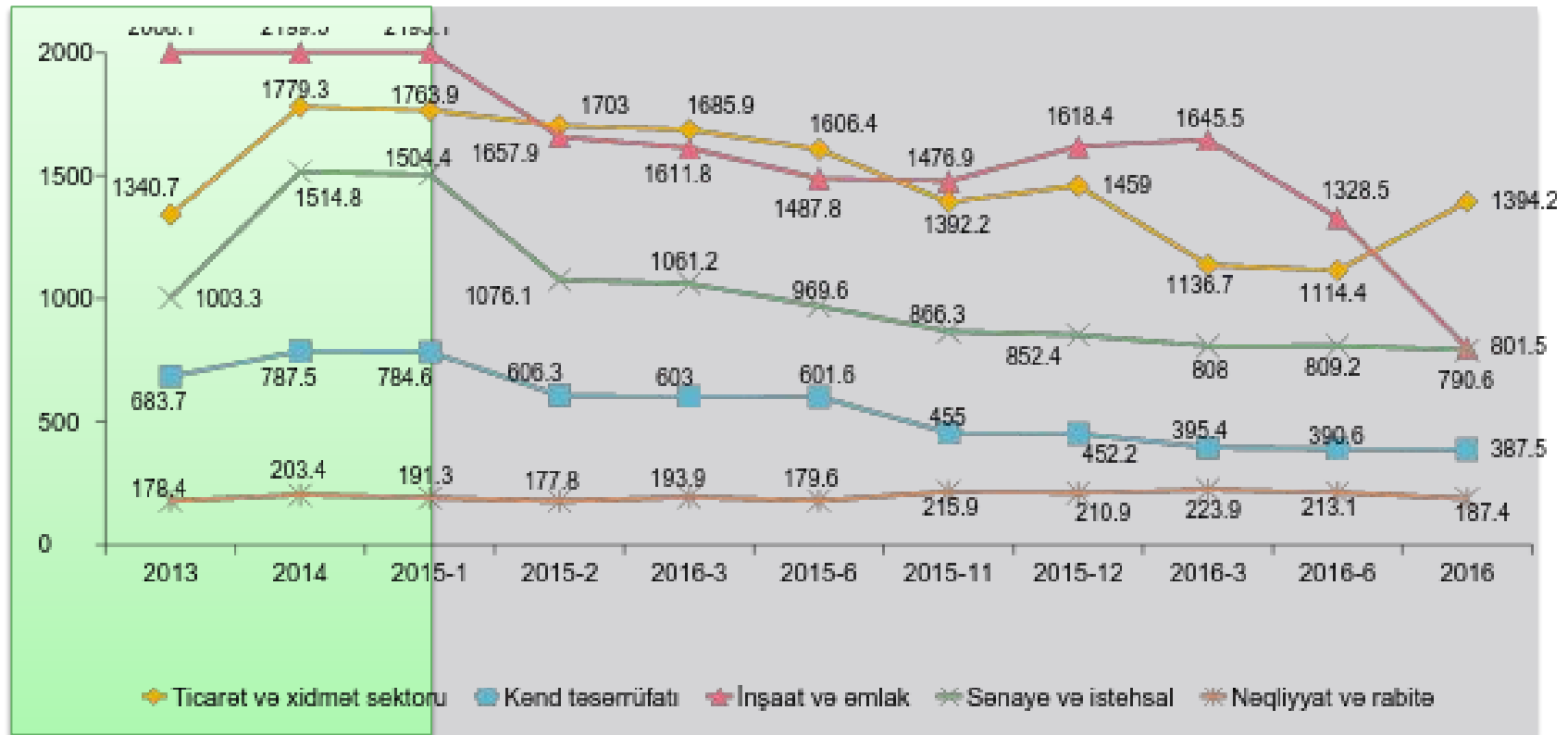
Devalvasiyanın biznesə təsiri

■ Sahibkarlıq subyektlərinin kreditə çıxışı məhdudlaşıb

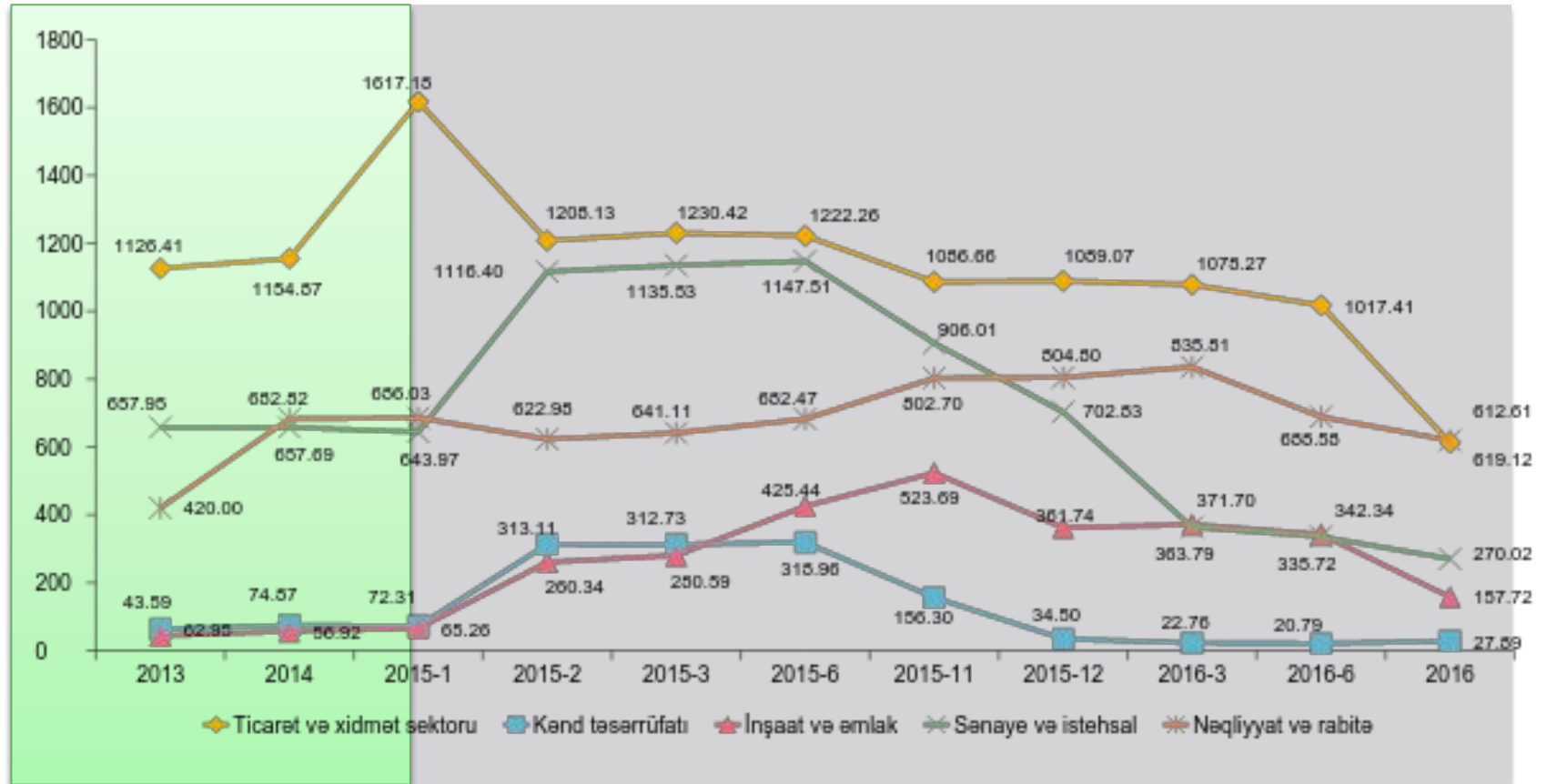
Kredit qoyuluşlarının sahələr üzrə dinamikası (2012-2016)

Devalvasiyanın biznesə təsiri

Milli valyutada kredit qoyuluşlarının sahələr üzrə dinamikası, milyon AZN (2013-2016)

Devalvasiyanın biznesə təsiri

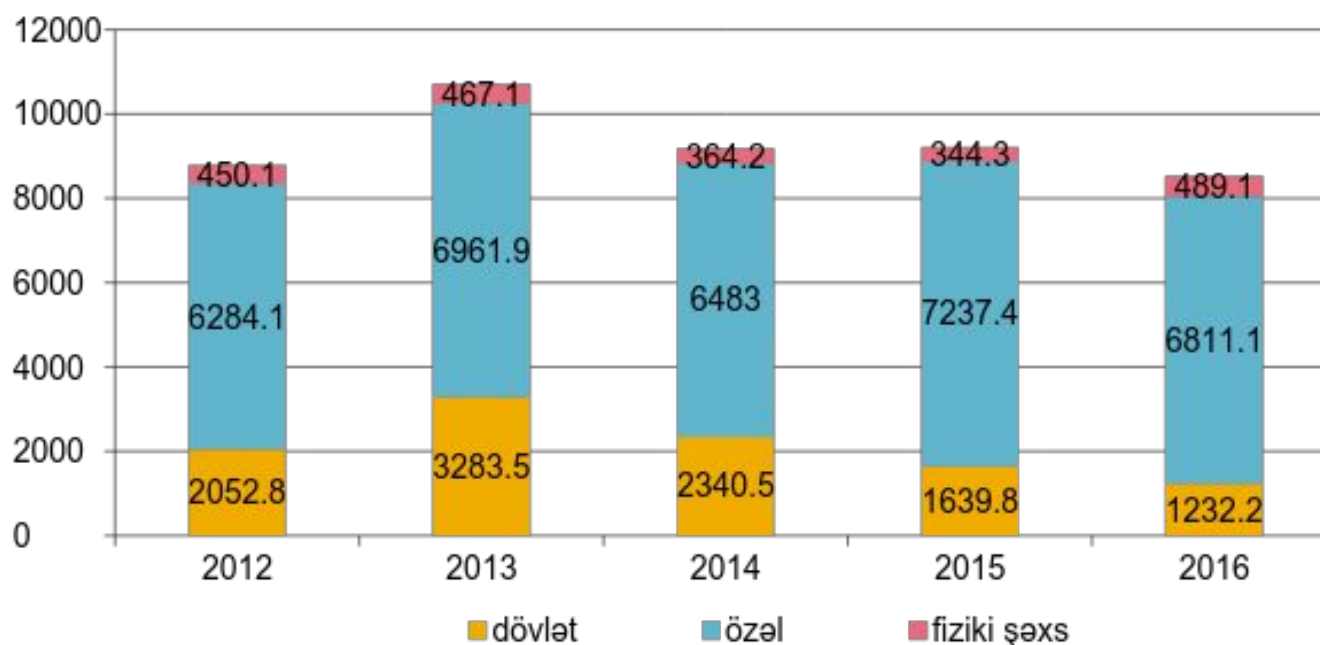

Xarici valyutada kredit qoyuluşlarının sahələr üzrə dinamikası, milyon USD (2013-2016)

Devalvasiyanın biznesə təsiri

- Sahibkarlıq subyektlərinin banklardakı vəsaitləri (cari və depozit hesablarında) üzərində sərəncam vermək imkanının məhdudlaşması.

- **Xarici valyutaların məzənnəsinin qeyri-sabitliyi və dollar qıtlığı səbəbindən idxalın çətinləşməsi.**

İdxalın həcmnin dəyişməsi, milyon USD (2012-2016)

**Dövlətin dəstəyinin
nədən ibarət olub?**

Dövlətin dəstəyinin əsas istiqamətləri

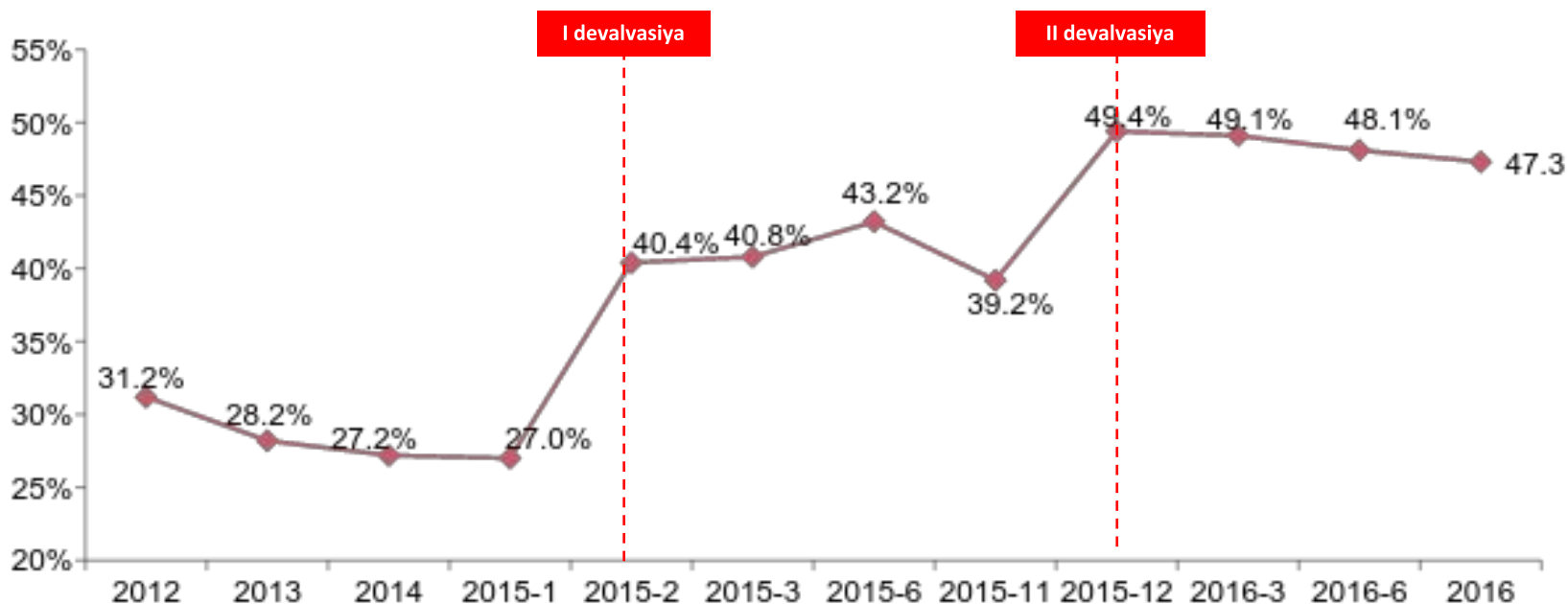
- Sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinə müdaxilələrin azaldılması və yoxlanılması hallarının minimuma endirilməsi tədbirləri
- Lisenziyalaşdırma və icazəalma prosedurunun sadələşdirilməsi.
- Sahibkarlıq subyektləri üçün vergi amnistisiyasının tətbiq edilməsi
- Gömrük sistemində idxal prosedurunun sadələşdirilməsi
- Sahibkarlar üçün bir sıra vergi güzəştlərinin tətbiq edilməsi
- Yerli istehsalın qorunması məqsədilə idxal rüsumların artırılması
- Sahibkarlıq subyektlərinin ixrac potensialının artırılması tədbirlərin dəstəklənməsi
- Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair Strateji Yol Xəritəsinin qəbulu

Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

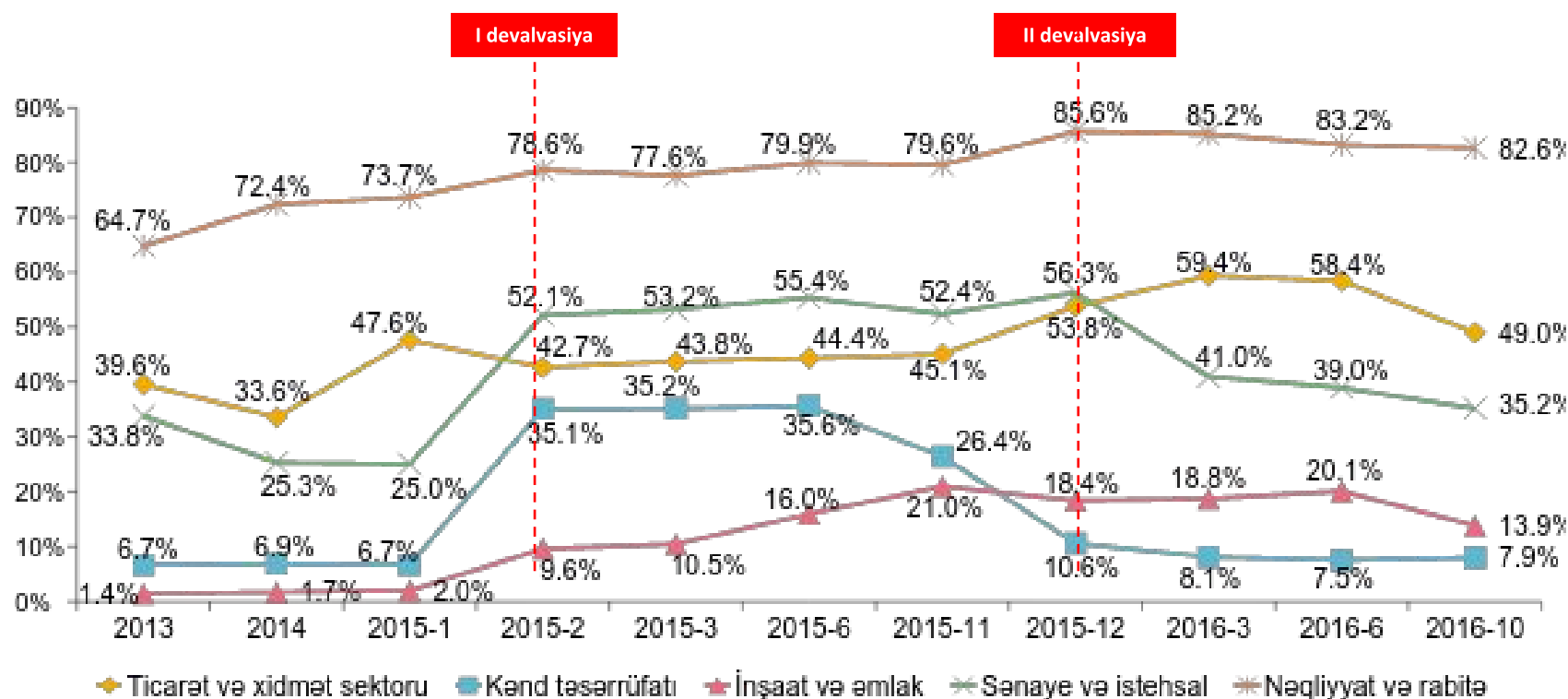
- **Risk 1.** İqtisadiyyatın dollarlaşması səbəbindən biznesin milli valyutada borclanma imkanının məhdudlaşması

Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

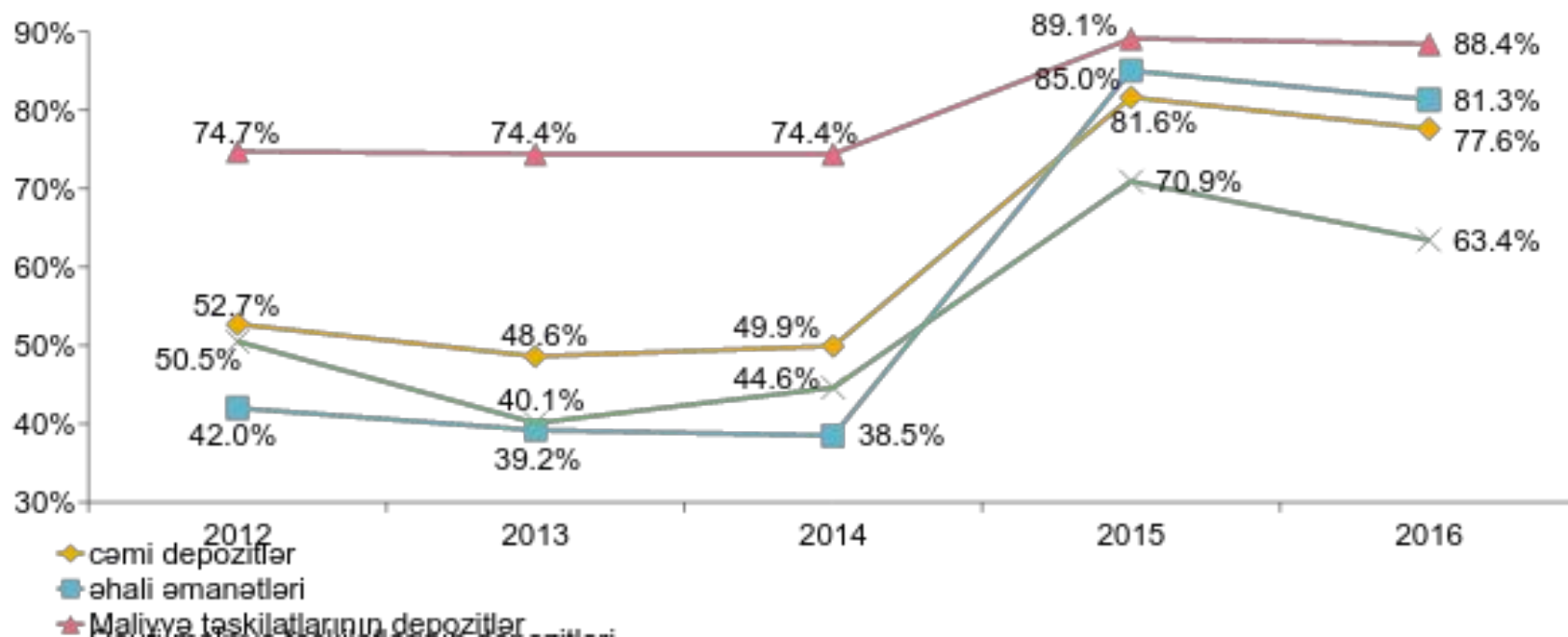
Kredit qoyuluşunda xarici valyutaların payının dəyişməsi (2012-2016)

Devalvasiyanın KOS-ların fəaliyyətinə təsiri

Ayrı-ayrı sektorlar üzrə kredit qoyuluşunda xarici valyutaların payının dəyişməsi dinamikası, faizlə (2013-2016)

Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

Depozitlərdə xarici valyutaların payının dəyişməsi dinamikası (2012-2016)

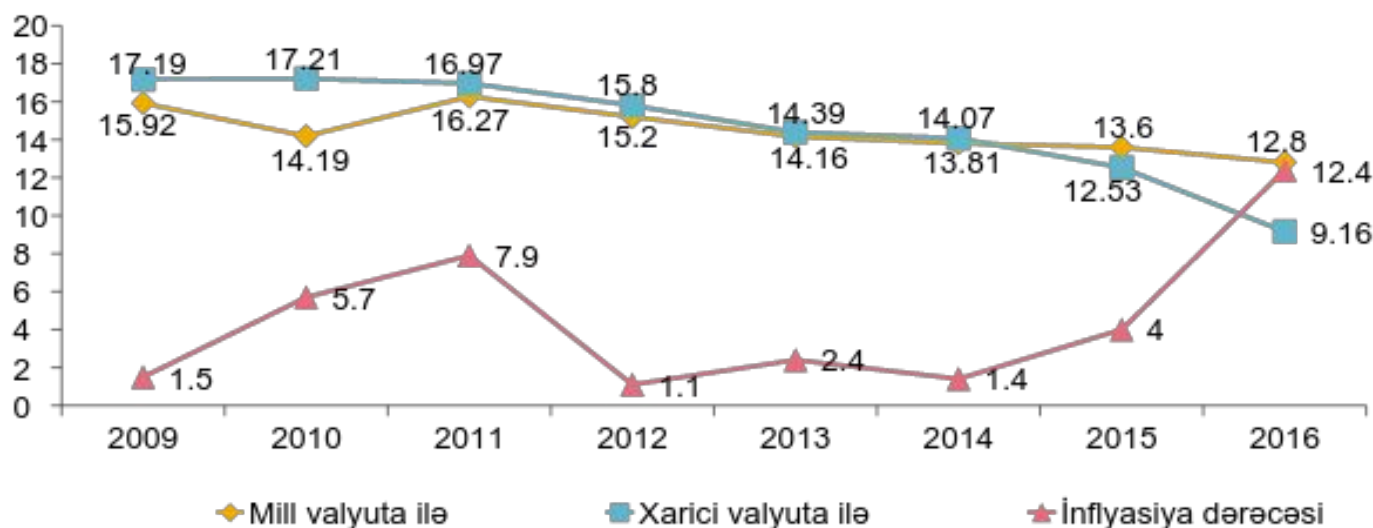
Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

- **Risk 2.** Milli valyutanın məzənnəsinin qeyri-sabitliyinin yüksək inflyasiya təzyiqi yaratması
- **Risk 3.** Mal və xidmət dövriyyəsinin azalması biznesin inkişafına mane olur, onların kadr potensialını zəiflədir.

Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

- **Risk 4.** Biznesin ucuz kredit resurslarına çıxışının məhdudlaşması

Bank kreditləri üzrə orta illik faiz dərəcələrinin dəyişməsi dinamikası, %-lə

Devalvasiyanın biznesə təsirinin yaratdığı risklər

- **Risk 5.** Pul kütləsinin məhdudlaşması hesabına sahibkarlığın pul resurslarına çıxışının məhdudlaşması
- **Risk 6.** İdxalın məhdudlaşması və istehsalın tələbatı ödəyə bilməməsi səbəbindən mal çeşidinin azalması

Tövsiyələr

Əksdollarlaşma siyasətinin həyata keçirilməsi:

- Kapital bazarının inkişaf etdirilməsi, bank sektorunun liberallaşdırılması və rəqabətin gücləndirilməsi
- Alternativ maliyyə alətləri bazarının inkişaf etdirilməsi, o cümlədən milli valyutada buraxılan dövlət istiqrazlarının inflyasiyaya uyğun indeksləşdirilməsi
- Xarici valyutada olan əmanətlərə dair tələblərin sərtləşdirilməsi
- Milli valyutada olan əmanətlərin stimullaşdırılması (*əmanətlərin sığortalanma faizlərinin 15%-dən 18%-ə qaldırılması*)
- Manat əmanətlərini kəskin məzənnə dəyişiklikliyindən sığortalamağa imkan verən indeksləşmə mexanizminin yaradılması
- İstehlak və mikro kreditlərinin illik faiz dərəcələrinə tətbiq edilən tavanın (uyğun olaraq 29% və 25%) ləğv edilməsi
- Xarici valyutada olan istehlak kreditlərinin milli valyutaya konvertasiyası imkanlarının araşdırılması və banklara tövsiyə edilməsi
- Mərkəzi Bank tərəfindən banklara milli valyutada məqsədli kreditlərinin verilməsi
- Mərkəzi Bankın nəzdində Problemlı Kreditlər üzrə Fondun yaradılması

Tövsiyələr

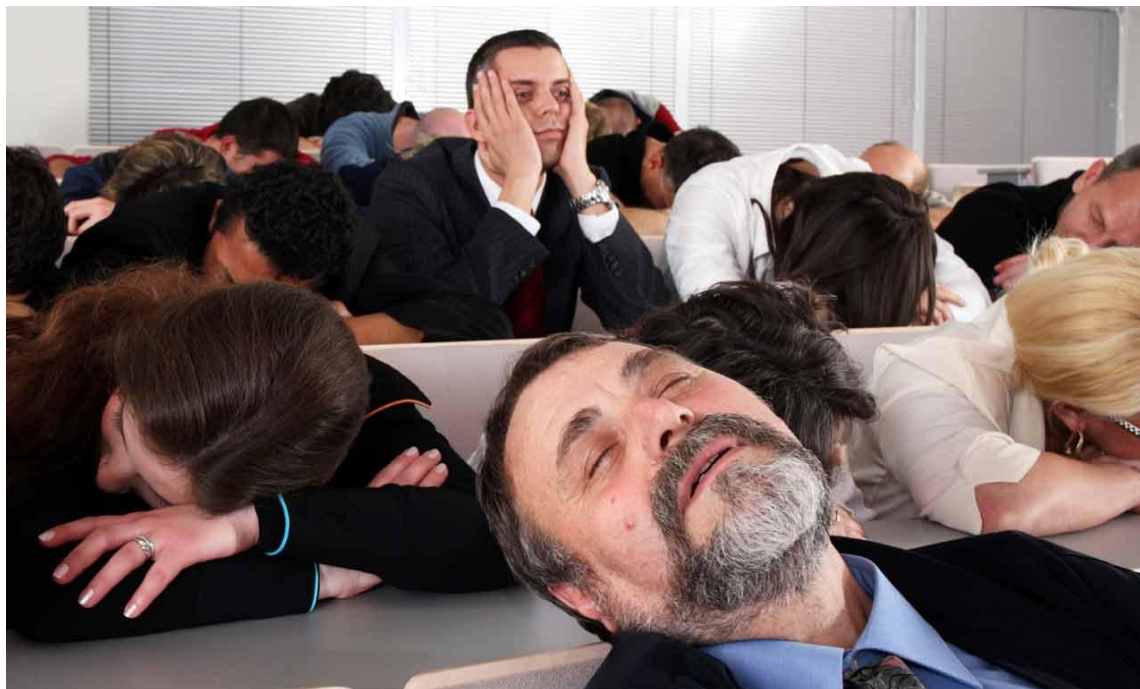
Sahibkarlıq subyektləri üçün vergi güzəştlərinin tətbiqi:

- Nağdsız ödənişlərə keçidin sürətləndirilməsi üçün nağdsız əməliyyatlara vergi güzəştlərinin tətbiqi. Sahibkarlığa tətbiq edilən sadələşdirilmiş verginin faiz dərəcəsinin 6%-dən 4%-ə qədər endirilməsi sahibkarları naqdsız ödənişə stimullaşdırma bilər
- Mikromüəssisələrin bütünlükdə sabit vergi sisteminə keçidinin təmin edilməsi
- Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin dövlət satınalmalarına cəlb edilməsi
- Sahibkarların vergi yükünün azaldılması üçün sosial sığorta ayırımlarının faiz dərəcəsinin 22%+3% sistemində 15%+10% sistemə keçidinin təmin edilməsi

Təvsiyələr

Kiçik və orta sahibkarlığın maliyyə resurslarına əlçatanlığının artırılması:

- 2017-2021-ci illəri əhatə edən Kiçik və orta sahibkarlığa Dəstək Dövlət Proqramının işlənməsi və həyata keçirilməsi
- Qanunvericilikdə kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə mikromüəssisələr anlayışının daxil edilməsi
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyətinin yalnız mikro, kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsinə keçirilməsi
- Azərbaycanda dövlətin yaxından iştirakı ilə ixtisaslaşdırılmış sahə banklarının yaradılması.
- KOS-lara verilən kreditlərinin sığortalanması və təminatı fondunun yaradılması və onun fəaliyyəti üçün müvafiq qanunvericilik bazasının formalaşdırılması
- Kredit qoyuluşunda tətbiq edilən daşınmaz əmlakın girov mexanizminin sadələşdirilməsi
- Kiçik biznesin dəstəklənməsi üçün hökumət tərəfindən mikromaliyyələşmə proqramının həyata keçirilməsi, françayzing, faktoring, lizing kimi xidmətlərin geniş vüsət alması üçün güzəştlər sisteminin və normativ aktların hazırlanmasının təmin etmək.

SƏBRİNİZƏ GÖRƏ TƏŞƏKKÜR EDİRƏM!

Antiböhran proqramlarının əsas istiqamətləri

- ixrac kreditləri və zəmanət öhdəlikləri verməklə, vergi yükünü azaltmaqla və vergi ödənişlərinə möhlət verməklə KOS-ların dövriyyə kapitalının azalmasının qarşısını almağa və satışın dəstəklənməsinə yönəlik tədbirlər
- KOS-ların maliyyə resurslarına çıxışının asanlaşması, kredit borclarının restrukturizasiyası, dövriyyə vəsaitlərinin vaxtında təqdim edilməsi, mövcud kreditlərin ödənilməsi şərtlərinin yaxşılaşdırılması və zəmanət verilməsi sxeminin genişləndirilməsi
- Yüksək tələbata malik yeni mal və xidmətlərin bazara çıxışını təmin etməyə imkan verən investisiya və innovasiya layihələrinin reallaşması və başa çatması üçün KOS-lara maliyyə dəstəyinin göstərilməsi.